

Deel 4

Aanbevelingen

1. | Strijd tegen mensenhandel als prioriteit

Aanbeveling 1: Maak van de strijd tegen mensenhandel op elk beleidsniveau een blijvende prioriteit — zowel op het terrein, op het niveau van justitie, als binnen het parlement.

Volgens de internationale normen dienen lidstaten prioritair in te zetten op de strijd tegen mensenhandel en op de detectie en bescherming van slachtoffers.

De eerstelijnsdiensten en de verschillende parketten moeten de strijd tegen mensenhandel in hun actieplannen als een speerpunt blijven opnemen.

Met datzelfde doel voor ogen is het ook essentieel dat een parlementaire commissie het beleid inzake de strijd tegen mensenhandel doorlicht, opvolgt en evalueert op het niveau van de politiek en op het terrein. Myria hoopt dat dit punt uit het regeerakkoord snel kan worden uitgevoerd.

De multidisciplinaire omzendbrief rond mensenhandel²³⁹ moet ook op het terrein effectief worden toegepast en als een prioriteit worden beschouwd.

De politie, de magistratuur en de inspectiediensten dienen over voldoende personeel en technische middelen te beschikken om de strijd tegen dit fenomeen efficiënter aan te pakken. Daarbij aanvullend is een betere opleiding voor de eerstelijnsdiensten cruciaal om slachtoffers van mensenhandel te detecteren.

Myria verheugt zich erover dat in het federaal regeerakkoord wordt voorzien om voldoende menselijke en financiële middelen vrij te maken voor en toe te kennen aan de politiediensten, de inspectiediensten en de magistraten. Hopelijk zal dat volstaan om van de strijd tegen mensenhandel een échte prioriteit te maken.

²³⁹ Omzendbrief van 23 december 2016 over de invoering van een multidisciplinaire samenwerking met betrekking tot de slachtoffers van mensenhandel en/of van bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel, BS, 10 maart 2017.

2. | Huishoudhulp

2.1. | Preventie en sensibilisering

Aanbeveling 2: Lanceer sensibiliseringscampagnes voor het grote publiek om slachtoffers van mensenhandel in de huishoudsector beter te detecteren. Hierdoor gaan burgers de signalen van misbruik beter herkennen en sneller de autoriteiten verwittigen.

Uitbuiting van huispersoneel betreft situaties die zich in de privésfeer afspelen. Daarom valt het niet mee om slachtoffers te identificeren. Toeval speelt daarin soms een rol, zoals een occasionele controle en informatie van burens of van ziekenhuispersoneel.

Preventie moet op dat vlak een belangrijke rol spelen, naast sensibilisering:

- Enerzijds van de potentiële werkgevers en tewerkgestelden binnen de huishoudsector: sensibiliseer alle betrokken organisaties en stakeholders over het bestaan van mensenhandel, over de ingrijpende gevolgen daarvan en over hoe men kan voorkomen dat mensen slachtoffers worden.
- Anderzijds is het belangrijk om het grote publiek te bereiken — in het bijzonder in en rond de metropolen — met sensibiliseringscampagnes om breed te informeren over situaties van mensenhandel. Hierdoor vergroot de kans dat eerstelijnsdiensten meer meldingen krijgen, onder meer van burens of van andere privépersonen en vanuit het sociale middenveld.

Aanbeveling 3: Zet in op bewustmaking van het gemeentelijke niveau en van de wijkpolitie.

Gemeenten en steden in en rond de metropolen kunnen een belangrijke rol vervullen bij sensibilisering. Wijkagenten kunnen tijdens woonstcontroles signalen opvangen van mensenhandel in de huishoudsector, bijvoorbeeld bij klachten rond overlast.

Aanbeveling 4: Stimuleer vakbonden om zich actiever in te zetten en wissel goede preventiepraktijken internationaal uit.

Buitenlandse vakbonden zijn op het vlak van preventiepraktijken veel actiever dan die in België. Op nationaal niveau moeten de vakbonden meer sensibiliseren omtrent de positie en de belangen van huispersoneel. Het is ook belangrijk om de goede preventiepraktijken ten voordele van huispersoneel in de verschillende landen internationaal uit te wisselen.

2.2. | Diplomatiek huispersoneel

Aanbeveling 5: Versterk de controle op potentieel misbruik van diplomatiek huispersoneel

---

Specifiek voor diplomatiek huispersoneel beveelt Myria aan dat het gesprek tussen de Directie Protocol van de FOD Buitenlandse Zaken en de dienstbode bij het uitreiken of het verlengen van de bijzondere identiteitskaart effectief en systematisch plaatsvindt, om eventueel misbruik te voorkomen of het snel op te sporen. Ook moeten de indicatieve loonschalen in de standaardarbeidsovereenkomst voor diplomatiek huispersoneel regelmatig worden geactualiseerd.

2.3. | Regelgeving

Aanbeveling 6: Overweeg de verruiming van de voorwaarden voor het uitreiken van een verblijfstitel van onbepaalde duur bij de evaluatie van de multidisciplinaire omzendbrief rond mensenhandel en mensensmokkel

---

Tijdens gesprekken met Myria wezen verschillende actoren op een lacune: één situatie valt niet onder de multidisciplinaire omzendbrief, wat de uitreiking van een verblijfstitel van onbepaalde duur door de Dienst Vreemdelingenzaken aan de slachtoffers bemoeilijkt. Dat is met name het geval in dossiers — zoals bij diplomatiek huispersoneel — waar het moeilijk tot een proces kan komen.

Waarover gaat het precies? Soms krijgt de dader een minnelijke schikking voorgesteld, wanneer vervolging onmogelijk is vanwege de diplomatieke onschendbaarheid. Dat was bijvoorbeeld het geval bij een diplomaat uit een Afrikaans land die de loonnormen uit zijn land van herkomst toepaste. De voorwaarde voor de minnelijke schikking was de schadeloosstelling van de werknemers voor het achterstallige loon. Deze werknemers werden bijgestaan door een gespecialiseerd opvangcentrum. Maar de minnelijke schikking had geen betrekking op het misdrijf mensenhandel, wat voor de Dienst Vreemdelingenzaken een struikelblok vormde.

Myria stelt voor om dit punt te bespreken tijdens de evaluatie van de multidisciplinaire omzendbrief. Een verruiming van de voorwaarden voor de afgifte van verblijfstitels van onbepaalde duur moet worden overwogen voor buitenlandse slachtoffers van wie de strafzaak eindigt in een minnelijke schikking, op voorwaarde dat de magistraat heeft bevestigd dat het om een slachtoffer van mensenhandel gaat.

3. | Coronacrisis en mensenhandel

Er gelden nog altijd coronamaatregelen en die kunnen gevolgen hebben voor de strijd tegen mensenhandel. De jongste maanden zijn in dat verband verschillende problemen vastgesteld.

De gespecialiseerde opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel hebben op meerdere vlakken alarm geslagen omdat ze in coronatijden verhoudingsgewijs weinig aanmeldingen hebben gekregen. Ze vrezen dat nog meer slachtoffers van mensenhandel onder de radar zijn gebleven dan anders.

3.1. | Opvangcentra slachtoffers mensenhandel

Aanbeveling 7: Laat beleidsactoren maatregelen voor crisissituaties zoals de coronapandemie — zolang die noodzakelijk zijn — uitwerken om de gespecialiseerde centra mensenhandel te ondersteunen bij de noodopvang.

Deze pandemie kan verregaande gevolgen hebben voor de begeleiding en de opvang van de slachtoffers van mensenhandel. De gespecialiseerde opvangcentra mensenhandel waren in deze crisisperiode genoodzaakt om de aanmelding en de begeleiding van slachtoffers digitaal en dus op afstand te regelen. Ze moesten hun opvangstructuren en de daar al aanwezige slachtoffers maximaal proberen te beschermen tegen een besmetting met het coronavirus. Hierdoor konden ze geen — of maar in heel beperkte mate — nieuwe slachtoffers toelaten tot hun opvangstructuren, of ze moesten naar een tijdelijke oplossing zoeken. Daarbij stelde zich het probleem dat er een alternatief moest worden gevonden om de nieuwe slachtoffers ergens op een veilige en gezonde plaats op te vangen. Dat bleek meermaals onmogelijk.

3.2. | Coronacrisis en seksuele uitbuiting

Aanbeveling 8: Garandeer dat magistraten en eerstelijnsdiensten in crisistijden zoals deze waakzaam genoeg blijven om slachtoffers van seksuele uitbuiting te detecteren en houd meer internetcontroles om uitbuitingssituaties bij privéprostitutie op te sporen.

Op het vlak van seksuele uitbuiting werd vastgesteld dat verschillende politiediensten geen systematische controles op privéprostitutie konden uitvoeren. Magistraten in grote steden gaven de opdracht aan de politiediensten om alleen een onderzoek voor mensenhandel op te starten als er een minderjarig slachtoffer betrokken was en/of als er sprake was van fysieke bedreigingen. Controles van de eerstelijnsdiensten blijven nochtans noodzakelijk om vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel te detecteren. In crisistijden zoals deze COVID-19-pandemie moet er bijzondere aandacht uitgaan naar privé-prostitutieactiviteiten via datingsites en internetadvertenties voor een privé rendez-vous. Train en sensibiliseer de politiediensten en trek de nodige middelen uit om meer in te zetten op internetcontroles.

3.3. | Coronacrisis en economische uitbuiting

Aanbeveling 9: Vraag de verschillende eerstelijnsdiensten, zeker in deze uitzonderlijke tijden, bij eventuele gezondheidscontroles van werkplaatsen en van huisvesting van tewerkgestelden in mogelijke risicosectoren ook voldoende waakzaam te zijn voor de indicatoren van mensenhandel en voor de detectie van vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel.

De eerstelijnsdiensten zoals de politie en de sociaal inspecteurs van het Toezicht op de Sociale Wetten (TSW), het Toezicht op het Welzijn op het Werk (TWW), de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA), de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ), het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) en het Federaal agentschap voor beroepsrisico's (Fedris) hebben de voorbije maanden op de werkplaatsen de toepassing van de noodzakelijke gezondheidsmaatregelen gecontroleerd. Verschillende van deze eerstelijnsdiensten zijn evenwel niet bevoegd voor mensenhandel en hebben geen expertise op dat vlak.

Myria vreest dat tijdens gezondheidscrisisperiodes zoals de coronapandemie kwetsbare personen een groter risico op economische uitbuiting lopen. ‘Goedkope’ arbeidskrachten, onder wie mensen zonder papieren die in clandestiene omstandigheden illegaal tewerkgesteld worden, krijgen niet altijd de mogelijkheid om in een veilige gezondheidssituatie met respect voor *social distancing* te werken en gehuisvest te worden.

Dat is enkele maanden geleden bevestigd in verschillende Europese landen waar nieuwe *lockdown*-maatregelen moesten worden afgekondigd nadat er nieuwe besmettingshaarden vastgesteld waren. Het verband tussen corona en situaties van economische uitbuiting kon daar duidelijk worden gelegd, omdat die nieuwe besmettingen veroorzaakt werden binnen sectoren waar vreemdelingen in precaire omstandigheden moesten werken en/of gehuisvest werden terwijl de coronagezondheidsregels niet werden toegepast. Dat was het geval voor slachthuizen in Duitsland, de textielsector in Engeland (Leicester) en de fruitpluk in Spanje (Catalonië).

Myria dringt erop aan dat de eerstelijnsdiensten bij hun coronacontroles van de werkplaatsen in risicosectoren ook aandacht hebben voor de verschillende indicatoren van mensenhandel en voor de detectie van slachtoffers van mensenhandel.

De eerstelijnsdiensten die weinig of geen ervaring hebben met mensenhandel moeten daarrond een basisopleiding krijgen. Indien de eerstelijnsdiensten bij hun coronacontroles situaties van uitbuiting aantreffen, dienen ze de bevoegde diensten voor mensenhandel te verwittigen. Bij detectie van vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel moeten de bevoegde eerstelijnsdiensten deze slachtoffers doorverwijzen naar de gespecialiseerde opvangcentra.

Aanbeveling 10: Geef de inspectiediensten die bevoegd zijn voor mensenhandel de nodige sociaal inspecteurs, bijkomende middelen en ondersteuning om uitgebreide controles op mensenhandel uit te kunnen voeren.

De ECOSOC-teams van de inspectiedienst van de RSZ hebben onvoldoende middelen. De jongste jaren wordt het personeel dat vertrekt niet vervangen. Daarnaast kunnen de politiediensten bij controleacties geen bijstand meer verlenen aan de diensten van de sociale inspectie door capaciteitsgebrek.

Aanbeveling 11: Beschouw het niet-respecteren van de coronamaatregelen door bedrijven in risicosectoren voor mensenhandel als een mogelijke indicator van mensenhandel.

Indien malafide werkgevers in risicosectoren tijdens een gezondheidscrisis kwetsbare arbeidskrachten zonder garanties inzake de noodzakelijke beschermingsmaatregelen laten werken dan brengen zij de gezondheid van die arbeidskrachten (en hun omgeving) ernstig in gevaar en kan dat onder werkomstandigheden in strijd met de menselijke waardigheid vallen, wat een bestanddeel van mensenhandel met het oog op economische uitbuiting is.

Aanbeveling 12: Laat de eerstelijnsdiensten in dit soort crisistijden extra waakzaam zijn met het oog op de detectie van sterk geïsoleerde slachtoffers van mensenhandel in de huishoudsector.

Volgens de RSZ-inspectiedienst verloopt in deze coronatijden de detectie nog problematischer, omdat het huispersoneel in de *lockdown*-periode heel geïsoleerd en onzichtbaar was en derhalve totaal aan de werkgever was overgeleverd.

Bijlage: Overzicht aanbevelingen

	Aanbeveling	Bestemming
2020/7	Maak van de strijd tegen mensenhandel op elk beleidsniveau een blijvende prioriteit – zowel op het terrein, op het niveau van justitie, als binnen het parlement.	<ul style="list-style-type: none"> - Federale regering - Federaal parlement - Politie - Justitie
2020/8	Lanceer sensibiliseringscampagnes voor het grote publiek om slachtoffers van mensenhandel in de huishoudsector beter te detecteren. Hierdoor gaan burgers de signalen van misbruik beter herkennen en sneller de autoriteiten verwittigen.	Interdepartementale Coördinatieceel
2020/9	Zet in op bewustmaking van het gemeentelijke niveau en van de wijkpolitie.	<ul style="list-style-type: none"> - Interdepartementale Coördinatieceel - Lokale politiediensten van grote steden
2020/10	Stimuleer vakbonden om zich actiever in te zetten en wissel goede preventiepraktijken internationaal uit.	Interdepartementale Coördinatieceel
2020/11	Versterk de controle op potentieel misbruik van diplomatiek huispersoneel.	<ul style="list-style-type: none"> - Interdepartementale Coördinatieceel - Buitenlandse Zaken (Directie Protocol)
2020/12	Overweeg de verruiming van de voorwaarden voor het uitreiken van een verblijfstitel van onbepaalde duur bij de evaluatie van de multidisciplinaire oorzakelijke rapporten rond mensenhandel en mensensmokkel.	Interdepartementale Coördinatieceel
2020/13	Laat beleidsactoren maatregelen voor crisissituaties zoals de coronapandemie – zolang die noodzakelijk zijn – uitwerken om de gespecialiseerde centra mensenhandel te ondersteunen bij de noodopvang.	Interdepartementale Coördinatieceel
2020/14	Garandeer dat magistraten en eerstelijnsdiensten in crisistijden zoals deze waakzaam genoeg blijven om slachtoffers van seksuele uitbuiting te detecteren en houd meer internetcontroles om uitbuitingssituaties bij privéprostitutie op te sporen.	<ul style="list-style-type: none"> - Expertisenetwerk mensenhandel van de magistratuur - Procureurs - Minister van Binnenlandse Zaken
2020/15	Vraag de verschillende eerstelijnsdiensten, zeker in deze uitzonderlijke tijden, bij eventuele gezondheidscontroles van werkplaatsen en van huisvesting van tewerkgestelden in mogelijke risicosectoren ook voldoende waakzaam te zijn voor de indicatoren van mensenhandel en voor de detectie van vermoedelijke slachtoffers van mensenhandel.	<ul style="list-style-type: none"> - Interdepartementale Coördinatieceel - Federale en regionale inspectiediensten
2020/16	Geef de inspectiediensten die bevoegd zijn voor mensenhandel de nodige sociaal inspecteurs, bijkomende middelen en ondersteuning om uitgebreide controles op mensenhandel uit te kunnen voeren.	<ul style="list-style-type: none"> - FOD Sociale Zekerheid - FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (Toezicht op de Sociale Wetten)
2020/17	Beschouw het niet-respecteren van de coronamaatregelen door bedrijven in risicosectoren voor mensenhandel als een mogelijke indicator van mensenhandel.	<ul style="list-style-type: none"> - Arbeidsauditoraten - Inspectiediensten
2020/18	Laat de eerstelijnsdiensten in dit soort crisistijden extra waakzaam zijn met het oog op de detectie van sterk geïsoleerde slachtoffers van mensenhandel in de huishoudsector.	<ul style="list-style-type: none"> - Inspectiediensten - Politiediensten